

Centar za društvene inovacije i održivi razvoj
Ante Jakšića 10
10 000 Zagreb
098/611-467
cedior.org@gmail.com
www.cedior.org

N/R gđa Martina Dalić
Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
Ulica Grada Vukovara 78
10 000 Zagreb
ministar@mingo.hr

24. studeni, 2016.

Poštovana ministrice Dalić,

u Programu Vlade RH koji je 19. listopada predstavljen u Saboru navodi se da će se Vlada posvetiti razvoju inovativnih načina financiranja projekata, među njima i crowdfundingom.

Stoga Vas želimo upitati za koje se mjere planirate zalagati za poticanje crowdfundinga te u kojem roku? Popis predloženih mjera možete naći u nastavku dopisa ili putem sljedećih linkova:
<http://croinvest.eu/preporuka-zakonodavcu/>
<http://croinvest.eu/zoran-rajn-intervju-o-crowdfundingu-za-jubilarno-100-izdanje-casopisa-poduzetnik/>

Također, u nastavku možete pročitati mišljenja političkih stranaka o predloženim mjerama:
<http://croinvest.eu/stav-politickih-stranaka-o-crowdfundingu-i-osnivanju-registra-humanitarne-pomoci-rh/>

Ukoliko su potrebna dodatna razjašnjenja pojedinih mjera, rado ćemo odgovoriti na sva pitanja. Također, iznimno bi nam bilo drago ukoliko bismo dobili mogućnost sastanka s Vama ili nekim od Vaših suradnika i detaljnije porazgovarali o cjelokupnoj problematici.

S poštovanjem i pozdravima,

Zoran Rajn

Prilozi:

1. Intervju za časopis Poduzetnik
2. Preporuka zakonodavcu
3. Stav političkih stranaka o crowdfundingu

1. Zoran Rajn – intervju o crowdfundingu za jubilarno 100. izdanje časopisa Poduzetnik

Kao medij koji osobito pažnju posvećuje crowdfundingu kao novom načinu financiranja projekata, za jubilarni broj časopisa Poduzetnik razgovarali smo sa Zoran Rajnom, predsjednikom Centra za društvene inovacije i održivi razvoj i osnivačem prve hrvatske crowdfunding platforme Croinvest.eu.

1. Jedna ste od prvih osoba koja se sustavno bavi crowdfundingom u Hrvatskoj i na ovim prostorima. Prvi ste otvorili teme poput pravnog uređenja crowdfundinga, povezivanja crowdfundinga s državnim i financijskim institucijama, uključivanja crowdfundinga u širu gospodarsku politiku, regionalizacije crowdfundinga i neka druga. Za to ste nagrađeni i Dekanovom nagradom Pravnog fakulteta u Zagrebu. Bili ste i na primanju kod bivšeg predsjednika Josipovića. Primjećute li kakve pomake u razvoju crowdfundinga otkako se njime bavite? Kakva je reakcija državnih institucija na Croinvest? Bilo je komentara da bi država projekt od takve važnosti trebala uzeti pod svoje okrilje i omogućiti Vam da ga dalje nastavite razvijati unutar sustava.

Određeni kontakti s državnim i financijskim institucijama su ostvareni, no zasada je još uvijek rano govoriti u kojem smjeru će se razvijati situacija. Trenutno razgovaram s HAMAG-BICROM, određeni modeli povezivanja su na stolu, no tek preostaje vidjeti što će od toga biti realizirano. Međutim, s obzirom na sve veću popularnost i iznimnu društvenu vrijednost crowdfundinga, logično je da u jednom trenutku dođe do značajnijeg angažmana države i financijskog sektora. Crowdfunding je jednostavno prevažan da bi se njime bavili samo pojedinci ili skupine entuzijasta. Kao priznanje struke, Dekanova nagrada mi je osobito draga i izuzetno sam zahvalan dekanu i ostalim profesorima koji su Croinvest prepoznali kao vrijedan projekt. Isto tako, zahvalan sam i bivšem predsjedniku i njegovoj savjetnici za gospodarstvo koji su me primili i saslušali moja razmišljanja o crowdfundingu i nekim drugim temama.

2. U neformalnom razgovoru izrazili ste se dosta slikovito. Kažete da je iz sjemena koje je zasađeno izraslo zdravo stabalce. Da bi od zdravog stabalca nastalo raskošno drvo, potrebno je da se uključi i država, a da bi u konačnici nastala šuma potrebno je da se uključe i ostale zemlje iz okruženja. Od jednog stabalca do cijele šume je dugačak put. Što treba napraviti da bi došli do te šume?

Smatram da je najbolji put za sve zemlje u okruženju osnovati regionalnu reward-equity platformu koja će primjenjivati sve modele financiranja kao i Croinvest i staviti je u nadležnost regionalne crowdfunding agencije u kojoj će svaka zemlja iz srednje i

jugoistočne Europe imati svoga predstavnika koji će koordinirati suradnju agencije s relevantnim državnim institucijama u matičnoj zemlji. Osim što bi upravljala platformom, agencija bi pomagala građanima u pripremi kampanja i traženju investitora, educirale građane o crowdfundingu, pratila praksu u svijetu te predlagala crowdfunding zakonodavstvo i mjere za poticanje i uključivanje crowdfundinga u širu gospodarsku politiku na nacionalnoj, regionalnoj i europskoj razini. Druga mogućnost je da se ne osniva regionalna agencija, već da državne institucije iz svih članica izravno surađuju. Primjerice, za Hrvatsku bi tu zadaću mogao obnašati HAMAG-BICRO. Za realizaciju takvog modela potrebna su neznatna financijska sredstva, a korist je izuzetno velika. Mislim da bi to bio sjajan društveni eksperiment.

3. Predložili ste povezivanje Croinvesta i potpora HAMAG-BICRO-a. Možete li reći više o samom modelu?

Smatram da za financiranje projekata putem crowdfundinga i tradicionalnih načina financiranja postoji mjesta svugdje gdje projekti ne zadovoljavaju u potpunosti uobičajene kriterije tradicionalnih načina financiranja da bi dobili punu potporu pa se taj nedostatak nadomješta kroz crowdfunding kampanju koja služi kao garant da tržište pozitivno valorizira projekt. Model bi se sastojao u tome da Hamag projekte kojima nedostaje nekoliko bodova do potpore uputi na crowdfunding kampanju gdje bi im odmah u početku kampanje uplatio najmanje 30 % zatražene svote, dok bi ostatak novca nositelji projekata trebali sakupiti od građana prema modelu "sve ili ništa". Visinu početne uplate je moguće i stupnjevati ovisno o broju bodova koji nedostaju – oni projekti kojima nedostaje manje bodova mogu dobiti veću uplatu i obratno. Ukoliko nositelji projekata ne bi uspjeli sakupiti zatraženu svotu, ne bi dobili niti potporu od Hamaga. To je model kojeg bi bilo vrijedno isprobati u praksi jer bi se tako mogao povećati broj projekata za financiranje uz smanjenje rizika. Također je moguće povezati i ["Program poticanja ulaganja u vlasnički kapital inovativnih subjekata malog gospodarstva"](#) s Croinvestom kroz dodjelu bespovratnih potpora većim ulagačima koji koriste equity model.

4. Predložili ste i model za povezivanje Croinvesta s bankovnim kreditima? Možete li ga detaljnije opisati?

Model je moguće primijeniti kod projekata koji ne mogu konkurirati za kredit jer ne mogu ponuditi kolateral, a imaju potencijala za uspjeh, tako da se takvi projekti upute na crowdfunding kampanju prema modelu "sve ili ništa" uz početnu uplatu banke od najmanje 30 % zatražene svote. To je model kojeg mogu primijeniti i HBOR i komercijalne banke koje bi tako mogle dobiti bolju sliku rizika za sebe i djelomično financirati projekte koje inače ne financiraju i proširiti svoje usluge, a to bi bilo posebno korisno kod projekata

iza kojih stoje mladi ljudi koji nemaju značajne imovine koja bi mogla poslužiti kao jamstvo. Nedavno sam čuo priču prema kojoj je Walt Disney prije nego je dobio kredit za svoj projekt crtanih filmova odbijen u 121 banci jer nije mogao ponuditi kolateral. Moramo se zapitati koliko je Walt Disneya u Hrvatskoj, osobito ako uzmemo u obzir da domaći poduzetnici imaju na raspolaganju tek desetak banaka. Ako je i samo jedan, previše je.

5. Kako se banke odnose prema crowdfundingu? Postoji li kod banaka strah od crowdfundinga? Kakvo pravilo vrijedi za Hrvatsku, koliko su domaće banke upoznate s crowdfundingom? Očekujete li možda da neka domaća banka zakorači u crowdfunding?

To se pitanje često poteže, no banke se nemaju razloga bojati crowdfundinga. Upravo su banke te koje mogu iznimno profitirati od njega. Tome u prilog govori i činjenica da je u svijetu sve više primjera gdje se banke okreću prema njemu. Prema podacima koje sam pronašao, banke trenutno odbiju 50-80 % projekata za kreditiranje, a crowdfunding im otvara vrata da ulože u dio projekata koji bi inače odbili. Banke tako mogu upotpuniti svoje tradicionalne usluge i zaraditi više nego dosad. Pored toga, velik broj onih koji odaberu alternativne načine financiranja poput crowdfundinga odlučuju se na njih jer ne uspiju prikupiti sredstva na druge načine. Mnogo je lakše napisati poslovni plan i poslati ga u banku na pregled za odobrenje kredita, nego napraviti uspješnu crowdfunding kampanju i javno se izložiti. Izrada i provedba crowdfunding kampanje je rudarski posao. Što se tiče Hrvatske, mislim da su banke dobro upoznate s crowdfundingom. Ukoliko neka od domaćih banaka zakorači u crowdfunding, to bih najprije očekivao od Zagrebačke banke koja često nastoji diktirati trendove i koja je već financijski podupirala aktivnosti vezane uz crowdfunding u sklopu svojih programa društveno odgovornog poslovanja. No možda bude i drugačije, bit će zanimljivo vidjeti što nam donosi budućnost.

6. U Hrvatskoj je dosad pokrenuto stotinjak crowdfunding kampanja. Velik broj ih nije uspio. Koji su glavni razlozi neuspjeha? Je li teže sakupiti sredstva putem crowdfundinga u odnosu na druge oblike financiranja?

Tri su temeljna razloga zašto crowdfunding kampanje ne uspijevaju. Prvi je niska razina kvalitete samog projekta ili projekt s kojim se građani ne poistovjećuju iako je možda kvalitetan, drugi je nerealno i slabo osmišljena kampanja i treći razlog je loša marketinška strategija i upravljanje kampanjom. Ponekad se ti razlozi pojavljuju zajedno, a ponekad samo jedan od njih, što je dovoljno da kampanja ne uspije. No treba napomenuti da crowdfunding nije ništa manje uspješan od drugih oblika financiranja. Primjerice, banke odbiju 5 od 10, prema nekim izvorima 8 od 10 projekata, a poslovni anđeli 9 od 10 projekata, no to se ne odvija javno pa se čini kako je sve lakše. Svi oblici financiranja imaju svoja pravila, prednosti i nedostatke i nije sve za svakoga.

7. Mislite li da bi neki od domaćih projekata postigli veći uspjeh da su umjesto Indiegoga ili Kickstartera koristili Croinvest da je postojao ranije?

Mogao bih nabrojati dosta projekata za koje sam siguran da bi polučili bolji uspjeh na Croinvestu, već samom činjenicom da bi kampanje mogle duže trajati i da su uvjeti korištenja fleksibilniji. I još pored toga ne bi trebali platiti proviziju čime bi uštedjeli značajnu količinu novca. Primjerice, Indiegogo za projekte koji koriste fleksibilan model financiranja, a upravo je to model koji se najčešće primjenjuje, naplaćuje proviziju od čak 9% ukoliko projekt ne sakupi ciljanu svotu, a na tu se proviziju još nadovezuje provizija od 3 do 5 % koju naplaćuju pružatelji usluge internet naplate. Treba napomenuti da je velik broj domaćih kampanja na Indiegogu primio uplate samo iz Hrvatske, eventualno je tek nekolicina ulagača bila izvana, a i oni su vjerojatno bili posljedica zalaganja samog nositelja projekta a ne platforme, zbog čega ima još manje smisla platiti tako visoku proviziju.

8. Kako ste zadovoljni s dosadašnjim radom Croinvesta? Koliko je teško razvijati takav projekt kod nas?

Više sam nego zadovoljan realizacijom. Croinvest je već gotovo ispunio sve postavljene ciljeve. Temeljni ciljevi Croinvesta su dublje upoznati građane, državne institucije, pravnu struku i akademsku zajednicu s crowdfundingom, analizirati mane zakonodavstva, ponuditi pravna rješenja i podvrći ih javnoj raspravi, ponuditi nove modele za povećanje investicija, definirati način elektroničkog poslovanja koji će biti pogodan za crowdfunding te otvoriti put regionalizaciji crowdfundinga. Razvijanje crowdfunding platforme je izuzetno složen i težak posao jer je crowdfunding multidisciplinarno područje gdje je potrebno poznavati više područja, osobito pravo, ekonomiju i informatiku. Pored toga, elektroničko poslovanje je kod nas još uvijek slabije razvijeno što otežava tehnički razvoj platforme, a uz to postoji još niz drugih problema. Razvoj crowdfunding platforme je maraton, a ne sprint.

9. Nedavno ste predstavili novi projekt [Registar humanitarne pomoći Republike Hrvatske](#) kojeg ste izradili po uzoru na crowdfunding platformu Croinvest.eu. Dobili ste [široku podršku javnosti](#) za njega. Časopis Poduzetnik Vas je također podržao.

[Registar humanitarne pomoći Republike Hrvatske](#) je prijedlog Ministarstvu socijalne politike i mladih usmjeren na osnivanje jedinstvenog registra po uzoru na crowdfunding platformu Croinvest.eu koji bi obuhvaćao informacije o svim humanitarnim kampanjama u Republici Hrvatskoj. Trenutni sustav prikupljanja humanitarne pomoći suočava se s tri temeljna problema: nedovoljnom vidljivošću, netransparentnošću i financijskom neefikasnošću, a osnivanje registra prema takvom modelu je način kako to riješiti. Podrška za projekt je

stigla s mnogo strana, jako puno je pozitivnih komentara i to daje razloga za optimizam. Vjerujem da bi spajanjem tog prijedloga s novim Nacrtom Zakona o humanitarnoj pomoći mogli dobiti izvrsno rješenje na koje bi se mogle ugledati i druge zemlje koje imaju slične probleme.

10. Visia Croatica je nedavno za kupnju Imunološkog zavoda od strane građana predstavila equity model ulaganja putem komanditnog društva. Jeste li razmišljali o uvođenju takvog modela u Croinvest?

Prije nego odgovorim, želim istaknuti da se radi o izuzetno vrijednoj inicijativi koju je podržao i Centar za društvene inovacije i održivi razvoj. 2,2 milijuna kuna, koliko je trenutno skupljeno, je imponantna svota novca koju dosad još nitko nije uspio sakupiti, pogotovo ne u tako kratkom roku. No bojim se da bi sakupiti konačnu svotu od 100 milijuna kuna samo od građana moglo biti nedostižno. Prilikom izrade modela ulaganja analizirao sam sve postojeće oblike poslovanja u Hrvatskoj, među njima i komanditno društvo, no nisam ga uključio u Croinvest jer je ugovor o tajnom društvu sličan komanditnom društvu, a sadrži određene prednosti. Također treba napomenuti da se komanditno društvo u Hrvatskoj osniva vrlo rijetko. Od ukupnog broja trgovačkih društava u Hrvatskoj, 96 % su društva s ograničenom odgovornošću, 3,3 % je dioničkih društava, a ostatak čine sve ostale vrste trgovačkih društava. Glavni razlog tome je što barem jedan osnivač (komplementar) komanditnog društva, slično kao i kod obrta, odgovara za obveze društva neograničeno cijelom svojom imovinom.

11. Za kraj, koja je najveća zabluda vezana uz crowdfunding? Imate li kakav zlatni savjet za sve one koji se planiraju okušati u crowdfundingu?

Najveća zabluda je da je dovoljno pokrenuti kampanju i da će uspjeh doći sam od sebe, odnosno da će crowdfunding platforma dovesti ulagače. U crowdfundingu uspjeh isključivo ovisi samo o vama. Crowdfunding platforma je primarno tehnički alat, dok se za ulagače svatko mora sam pobrinuti kroz marketinšku kampanju. To dokazuje i velik broj kvalitetnih projekata koji su na internacionalnim platformama doživjeli neuspjeh. Primjerice, na Kickstarteru 12 % kampanja nije imalo niti jednog uplatitelja. Svaka crowdfunding kampanja je velikim dijelom odlučena još prije nego je počela zbog čega kampanja mora biti posljednji, a ne prvi korak u sakupljanju novca. Prije pokretanja kampanje nositelj projekta mora si postaviti pitanje ima li dovoljno pripremljenih ulagača da već u prva dva do tri dana kampanje sakupi barem 30-40 % zatraženog iznosa kako bi imao što snažniji ulaz u kampanju. Ako je odgovor na to pitanje negativan, kampanja će vrlo vjerojatno, iako ne i nužno, biti neuspješna jer neće imati potreban psihički utjecaj na javnost i druge ulagače.

2. Preporuka zakonodavcu

U cilju poticanja crowdfundinga potrebno je učiniti nekoliko zahvata u postojeće zakonodavstvo:

- primjenom informacijskog sustava e-Hrvatska olakšati osnivanje i prijenos vlasničkih udjela kod društva s ograničenom odgovornošću uvođenjem mogućnosti da svi osnivači, odnosno članovi ne moraju biti fizički prisutni prilikom osnivanja društva, odnosno promjene društvenog ugovora, već da cijeli postupak može voditi jedan član društva, primjerice predsjednik uprave;
- smanjiti troškove osnivanja i izmjene društvenog ugovora kod društva s ograničenom odgovornošću s obzirom da oni trenutno iznose oko 7 000 kuna;
- smanjiti temeljni ulog kod društva s ograničenom odgovornošću s 200 na 50 kuna;
- kod reguliranja vlasničkog crowdfundinga moguće je također protegnuti dio burzovnog prava na njega i predvidjeti novu vrstu trgovačkog društva – jednostavno dioničko društvo koje bi imalo značajno manji temeljni kapital od dioničkog društva uz obvezu stvaranja rezervi kao kod jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću;
- u Zakonu o proračunu omogućiti da se jedinice lokalne i područne samouprave mogu zaduživati kod građana, odnosno koristiti crowdlending;
- izmijeniti odredbu Zakona o trgovini prema kojoj organizacije civilnog društva ne mogu vršiti prodaju svojih proizvoda i usluga putem internet trgovine;
- ukinuti odredbu prema kojoj nezaposleni članovi zadruga ne mogu primati naknadu za nezaposlene;
- u Zakonu o zabrani i sprječavanju obavljanja neregistrirane djelatnosti predvidjeti iznimku prema kojoj bi budući poduzetnici mogli prezentirati projekt putem nagradnog crowdfundinga bez osnivanja poslovnog subjekta, s obvezom da ga osnuju ukoliko projekt sakupi zatraženu svotu novca. Smisao crowdfundinga je testirati tržište, a tek ako ono pozitivno reagira ući u daljnje troškove;
- kod odredbe prema kojoj osoba koja ima 5% ili više udjela u kapitalu ili glasačkim pravima nekog poslovnog subjekta, koji je dužan s osnova poreza i doprinosa, ne može sudjelovati u osnivanju novog poslovnog subjekta uvesti klauzulu prema kojoj vlasnički udio mora iznositi najmanje 5 ili više tisuća kuna (Pravilnik o obliku i sadržaju obrasca za davanje izjave o nepostojanju nepodmirenih dugovanja na osnovi poreza te doprinosa za mirovinsko, odnosno zdravstveno osiguranje). Neprihvatljivo je da se na isti način tretira, primjerice, 5

postotni udjel u (jednostavnom) društvu s ograničenom odgovornošću i 5 postotni udjel u dioničkom društvu;

- u Zakonu o porezu na dohodak i Zakonu o porezu na dobit predvidjeti porezne olakšice za korištenje crowdfundinga ili mogućnost da građani samostalno raspolažu s dijelom poreza;

- povezati crowdfunding i potpore HAMAG-BICRO-a kod projekata koji nemaju dovoljan broj bodova (npr. projekti koji imaju između 70 i 79 bodova) da bi mogli dobiti punu potporu, tako da se takvi projekti upute na crowdfunding kampanju prema modelu "sve ili ništa" uz početnu Hamagovu uplatu od najmanje 30 % zatražene svote;

- povezati "Program poticanja ulaganja u vlasnički kapital inovativnih subjekata malog gospodarstva" HAMAG-BICRO-a i crowdfunding kroz dodjelu bespovratnih potpora većim ulagačima koji koriste equity model;

- povezati crowdfunding i kredite HBOR-a kod projekata koji ne mogu konkurirati za kredit jer ne mogu ponuditi kolateral, a imaju potencijala za uspjeh, tako da se takvi projekti upute na crowdfunding kampanju prema modelu "sve ili ništa" uz početnu HBOR-ovu uplatu od najmanje 30 % zatražene svote. Identičan model mogu primijeniti i komercijalne banke.

Slično kao i u većem dijelu svijeta i Europe, u Hrvatskoj još uvijek nije uspostavljeno dovoljno prakse vezano uz crowdfunding. Uzimajući to u obzir, jedno izvjesno vrijeme potrebno se suzdržati od donošenja posebnih propisa. Važno je omogućiti da se crowdfunding razvija sa što manje ograničenja u okviru postojećeg zakonodavstva kako bi pokazao svoju pravu narav, a tek potom zakonski intervenirati tamo gdje se to pokaže nužno. Pravne se praznine uvijek mogu bolje popuniti tumačenjem i prilagođavanjem postojećih propisa, nego donošenjem preuranjenih, a samim tim najčešće i loših specijalnih zakona.

3. Stav političkih stranaka o crowdfundingu i osnivanju Registra humanitarne pomoći RH

Povodom redovnih i izvanrednih parlamentarnih izbora, upitali smo političke stranke za koje se mjere planiraju zalagati za poticanje crowdfundinga ukoliko postanu dio buduće vlasti. Popis predloženih mjera od strane Centra za društvene inovacije i održivi razvoj moguće je naći putem sljedeća dva linka:

<http://croinvest.eu/preporuka-zakonodavcu/>

<http://croinvest.eu/zoran-rajn-intervju-o-crowdfundingu-za-jubilarno-100-izdanje-casopisa-poduzetnik/>

Pored toga, upitali smo ih i podržavaju li osnivanje [Registra humanitarne pomoći Republike Hrvatske](#) u obliku crowdfunding platforme koji bi doprinio efikasnom rješavanju aktualnih problema sustava humanitarne pomoći i bržem upoznavanju građana s konceptom crowdfundinga, a kojeg je dosad [podržao velik broj građana i institucija](#) iz zemlje i inozemstva.

U nastavku donosimo odgovore stranaka:

1. KOALICIJA RADA I SOLIDARNOSTI – Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti, Demokratska prigrorska zagrebačka stranka, Demokratska stranka žena, Hrvatska radnička stranka, Istarski demokrati, Nezavisni seljaci Hrvatske, Novi val – stranka razvoja, Hrvatska stranka zelenih – Eko savez, Stranka umirovljenika, Umirovljenička demokratska unija, Zelena stranka, Zeleni savez, Hrvatska europska stranka i Međimurska stranka

Mi ćemo snažno podržati niz mjera koje mogu poticati uspješnost tog modela financiranja u Hrvatskoj, posebno u sferi liberalizacije rada trgovačkih društava i njihovih modela. Naizgled, čini se da opći hrvatski ekonomski standard i stanovita zatvorenost hrvatskog društva u dijelu koji ne čine mladi – ne bude optimizam u uspjeh crowdfundinga u nas, međutim – mislim da smo tek korak pred hrvatskim invest-bankarskim čudom u tom pogledu.

Uvjeren sam da će ova platforma pridonijeti realizaciji projekata koji će i dio ciljeva općeg dobra u Hrvatskoj lansirati u svijet novca i biznisa na jedinstven način.

Osim toga, crowdfunding će nam biti odlična dopuna našem originalnom programu financiranja high-tech start-up firmi mladih ljudi za koje smo predvidjeli radikalno novi tip državnog financiranja u nas. Naime, umjesto da takvim mladim firmama samo dajemo ured i ulaznu podršku, mi ćemo takva poduzeća – prema razvijenim kriterijima – financirati do razine potpune spremnosti za izlazak na svjetsko tržište sa svojim proizvodima i uslugama,

a tada se povući iz projekta. Model crowdfundinga može biti jasan pokazatelj tržišnog potencijala start-up tvrtke, može čak postati jednim od bitnih kriterija za dobivanje equity financiranja iz državnog fonda.

Mislim da je crowdfunding vrlo vrijedan model financiranja projekata, osobito u društvenom poduzetništvu. Upravo u Hrvatskoj mnogi projekti nemaju šanse biti kreditirani od strane klasičnih kreditnih institucija uglavnom zbog konzervativnih razloga, a šira zajednica će ih zacijelo prepoznati kao vrijedne, prije svega u smislu društvene kohezije a manje u smislu financijskog interesa.

Mi ćemo podržati većinu mjera koje predlažu osnivači crowdfunding platforme. Potpuno se slažemo da taj oblik financiranja ne treba pretjerano normirati već ga razumno osloboditi kako bi se vidjelo kako će praksa taj model oblikovati, u svijetu i u nas.

Projekt osnivanja Registra humanitarne pomoći u obliku crowdfunding platforme izniman je doprinos razvoju socijalno osjetljivog društva i koheziji na ideji općeg dobra. Bravo!

Ne bismo bili Stranka Rada i solidarnosti kad to ne bismo prepoznali.

2. KOALICIJA USPJEŠNA HRVATSKA – Naprijed Hrvatska! – Progresivni savez, Narodna stranka – Reformisti, Stranka hrvatskih umirovljenika, Zeleni forum i Dubrovački demokratski sabor – DDS

Crowdfunding je suvremena praksa i infrastruktura financiranja poduzetničkih inventivnih projekata izvan tradicionalnog financijskog sustava koja je Hrvatskoj izrazito potrebna. Globalno, ta industrija prikuplja preko 7 milijardi dolara investicijskog kapitala godišnje, s tendencijom brzog rasta, a u Hrvatskoj je u samom začetku. U uvjetima relativno zaostale poduzetničke infrastrukture i kulture, svaki pomak na ovom području znači dodatni vjetar u leđa hrvatskoj inovacijskoj i poduzetničkoj zajednici. Zato snažno podupiremo i vaše napore da se naše zakonodavstvo čim prije prilagodi svjetskoj praksi na ovom području kao i vaše težnje da se osnuje Registar humanitarne pomoći u obliku crowdfunding platforme i time poboljša efikasnost i transparentnost ove važne društvene aktivnosti. Smatramo, također, da valja potaknuti i srodne globalne trendove poput Crowdsourcinga (stvaranja platforme za suradnju izvan institucionalnih okvira) što će zajedno doprinijeti bržem razvoju hrvatskog gospodarstva i društva.

3. ŽIVI ZID

Apsolutno smo oduševljeni crowdfundingom te smo nekoliko puta radili relativno uspješne, iako neprofesionalne, akcije financiranja naše organizacije. Što se tiče Živog zida – otvorit ćemo široko vrata takvom načinu financiranja pogotovo ako znamo koliko je teško i pod

kojim se uvjetima u našoj zemlji dolazi do kapitala za financiranje projekta. Novac kojim bismo trebali kreditirati inovacije je jako skup – tražite jamce, nekoliko njih, zadužnice, hipoteke, predkredite ili potkredite kao zalag za veći kredit i sve to uz valutnu klauzulu i tri-četiri puta veće kamate nego što ih tražite ondje odakle dolazite. Upravo zato crowdfunding je odličan način da se nekreditno financiraju, a usput i kritički evaluira vrijednost i korisnost neke ideje i to na globalnom nivou.

Registar humanitarne pomoći RH u obliku crowdfunding platforme predstavlja izniman doprinos razvoju sustava humanitarne pomoći i crowdfundinga te se pridružujemo mnogobrojnim institucijama i građanima koji pružaju podršku ovom projektu.

4. HRVATSKA ZORA

Vaši nam se zahtjevi čine realni i izvedivi te bi zasigurno doprinijeli razvitku gospodarstva. Vidimo crowdfunding kao vrlo koristan izvaninstitucionalan izvor financiranja projekata. Kao takav, mogao bi izuzetno puno pridonijeti razvoju ideja i društvenog poduzetništva u Hrvatskoj. Sam smisao crowdfundinga je njegova izvaninstitucionalnost i dobrovoljni prilozi s toga se apsolutno slažemo da ga takvim treba i održati, sa što manjim uplitanjem države i uklanjanjem administrativnih prepreka. Osnivanje crowdfunding registra humanitarne pomoći je fenomenalna ideja koju u potpunosti podržavamo. To je odlična nadopuna sustavima socijalne i humanitarne pomoći, pogotovo iz razloga jer se financira konkretan projekt te su mogućnosti manipulacija tom pomoći manje nego u tradicionalnom sustavu.

5. ORaH

ORaH je mlada i progresivna politička stranka koja promišlja na inovativan način, a posebice kada se radi o alternativnim izvorima financiranja. Jedan od takvih oblika je i crowdfunding putem kojeg je primjerice tijekom prošle godine sakupljeno preko 16 milijardi dolara u svijetu. ORaH, poučen lošim kreditnim portfeljom banaka i hipotekarnim kreditima u Hrvatskoj daje snažnu potporu alternativnim načinima financiranja. Financiranje putem ove platforme je dobro rješenje za brojne hrvatske start up-ove, mikropoduzetnike, političke i društveno angažirane projekte i programe uz uvjet da se zakonodavno regulira na tržištu kao i s aspekta poreznog zakonodavstva. Crowdfunding je legitiman alternativni izvor financiranja prepoznat i od Europske komisije koja ulaže velike napore kako bi ga razvila na približnu razinu one u Sjedinjenim Američkim Državama. Crowdfunding iz korijena mijenja klasični pristup razvoju i istraživanju. Koliko su to hvale vrijedni iskoraci u načinu promišljanja govore podaci da Republika Hrvatska u pojektima razvoja i istraživanja sudjeluje tek s 1.3% BDP-a što za direktnu posljedicu ima izrazito lošu i negativnu statistiku broja zahtjeva za patente pri Europskom uredu za patente koji broje 40 zahtjeva u 2003. godini a tek 29

zahtjeva u 2012. odnosno s 9,41 na 6,8 patenata na milijun stanovnika što su poražavajući podaci.

Projekt osnivanja Registra humanitarne pomoći u obliku crowdfunding platforme izniman je doprinos razvoju socijalnog i društveno odgovornog ponašanja zajednice čiju ideju ORaH podržava i imate suradnika za dijalog u budućnosti.

6. MOST

MOST se snažno zalaže za svako ukidanje ili pojednostavljenje birokratskih regulacija u vezi s bilo kakvom poduzetničkom djelatnošću i inicijativom pa tako i sa crowdfundingom kojeg vidi kao vrlo koristan izvor financiranja van tipičnih tradicionalnih kreditnih izvora koji sami po sebi često predstavljaju nepremostivu prepreku za sve sa dobrom idejom, upravo radi svojih mnogobrojnih zahtjeva i rigidnosti.

MOST prepoznaje crowdfunding kao jednu brzorasteću industriju u globalnim okvirima i kao značajan potencijal za razvoj na domaćem tržištu pošto očito zaostajemo čak i za svjetskim prosjecima, stoga prostora za napredak sasvim sigurno ima.

MOST smatra da se crowdfundingom najlakše i najefikasnije istraži tržište, drugim riječima moguće je predvidjeti uspješnost projekta ili ideje na temelju projicirane potražnje za projektom pomoću crowdfunding platformi. To smatramo vrlo važnim u današnjem poduzetničkom svijetu gdje je stavljen naglasak na samozapošljavanje, startupove te mikro i maleno poduzetništvo te se MOST zalaže da bi država sasvim sigurno morala aktivnije sudjelovati u oživljavanju, promociji i korisnijem zakonodavnom okviru crowdfundinga.

Osnivanje Registra humanitarne pomoći pomoću crowdfunding platforme je dobra ideja koju MOST podržava jer smatramo da će se time povećati efikasnost, financijska transparentnost te najbitnije – povjerenje, a to je nešto što je ozbiljno uzdrmano nekim aferama u prijašnjim godinama pri akcijama sakupljanja novca u humanitarne svrhe.

7. HRVATSKI LABURISTI – STRANKA RADA

Hrvatski laburisti – Stranka rada podržavaju i pozdravljaju Vašu ideju i nastojanje oko promocije crowdfundinga u Republici Hrvatskoj putem CEDIOR-a i platforme Croinvest. Mišljenja smo da model crowdfundinga zaslužuje posebnu pažnju obzirom na uspješnost financiranja projekata koja se uvelike pokazala u inozemstvu, te je stoga napor domaćih stručnjaka na popularizaciji ovog modela financiranja izuzetno važan kako bi se pospješilo financiranje i osigurao uspjeh gospodarskih, a posebice humanitarnih akcija i u Republici Hrvatskoj.

Vezano uz predložene zakonodavne izmjene, Hrvatski laburisti – Stranka rada u svom su se

dosadašnjem radu posebice zalagali za izmjene Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, koji u sadašnjem obliku nažalost brani članovima zadruga (bilo profitnih ili neprofitnih) da ostvaruju prava iz nezaposlenosti samom činjenicom što su članovi neke zadruge. Ovo pitanje smatramo izuzetno bitnim te namjeravamo vršiti snažan politički pritisak da se ova nelogičnost ispravi.

Nadalje, od izuzetnog interesa bile su nam i izmjene Zakona o PDV-u u smislu smanjenja plaćanja stope PDV-a na humanitarne donacije, sukladno Direktivi 2006/112/EZ i njenim izmjenama i dopunama, te u okviru zadanih propisa namjeravamo i u sljedećem mandatu tražiti rješenje za uređenje ovog područja. Pored navedenog, svojim amandmanom utjecali smo da se skрати rok donošenja Pravilnika o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje s predložene 2 godine na 3 mjeseca od stupanja na snagu Zakona o poljoprivredi.

Vezano uz predložene izmjene Zakona o trgovini, ZTD-a i dr., načelnog smo stava da se trebaju podržati inicijative koje će, osim olakšanog poslovanja, osnivanja, spajanja i drugih izmjena kod trgovačkih društava, doprinijeti razvoju društveno odgovornog poslovanja i alternativnih modela financiranja. Stoga smo spremni podržati svaku zakonodavnu inicijativu u tom smjeru, uz zadovoljenje prethodnog zakonskog uvjeta da se izradi procjena financijskog učinka predloženih promjena. Pri tome, kao i pri izradi strategije razvoja pojedinog modela financiranja, smatramo da je neophodno u radnu skupinu uključiti upravo udruge i druge institucije koje se bave tim područjem, te smo kao stranka otvoreni za razgovor i suradnju kako s Vašom udrugom, tako i ostalima koji se bave ovim pitanjima.

Inicijativu za osnivanje Registra humanitarne pomoći smatramo izuzetno vrijednom i inovativnom idejom za koju držimo da odgovara potrebama sadašnjeg društvenog trenutka u Republici Hrvatskoj. Svaka inovacija koja će doprinijeti uspjehu i transparentnosti pri prikupljanju humanitarne pomoći ima potporu Hrvatskih laburista.

Za kraj, jedan prijedlog koji bi mogao pomoći popularizaciji crowdfundinga – iako je ovaj izraz uvriježen u svijetu, a postepeno se prihvaća i u našoj zemlji, činjenica je da poveći krug naših građana nije upoznat s konceptom, a iz naziva se ne može jasno nazrijeti o čemu se radi. Iako u jezičnom prevođenju strani izrazi mogu na hrvatskom jeziku zvučati pomalo “nespretno”, možda biste mogli razmisliti da predložite hrvatski izraz kojim bi dijelu građana koji toliko ne prati tehnološke i druge inovacije (a voljni su sudjelovati i uložiti sredstva), pri spomenu izraza, već na prvu bilo jasnije o čemu se radi. Ovo je samo prijedlog, no ide u smjeru najvećeg izazova koji je trenutno pred Vama, a to je – marketing. Želimo Vam mnogo uspjeha u budućem radu.

8. ZA GRAD

Stranka ZA GRAD u potpunosti podržava razvoj crowdfunding kulture u Hrvatskoj, kao alternativnog načina financiranja pojedinaca, građanskih inicijativa, manjih projekata civilnog društva, a posebice projekata malih i novih gospodarskih subjekata.

Shodno tome, aktivno će se zalagati i za postupnu promjenu zakonodavnog okvira kojim će crowdfunding postati prihvaćenija i učestalija metoda financiranja društvenih inovacija. Kao izuzetno vrijednu mjeru u promjeni postojećih regulacija, prepoznajemo povezivanje crowdfundinga s postojećim oblicima potpore, na način da se osigura prvih 30 % sredstava potrebnih da crowdfunding kampanja dobije početni "zamah" koji će potaknuti druge donacije. ZA GRAD aktivno zagovara birokratsko rasterećenje malih i novih gospodarskih subjekata u nastanku te olakšavanje procesa dobivanja financijskih potpora. Crowdfunding, stoga, u tom procesu vidi kao jedno od potencijalnih rješenja, posebice zbog činjenice da se crowdfundingu kao načinu financiranja predviđa sve veći rast.

Uz mogućnost prikupljanja financijskih resursa, crowdfunding prepoznajemo kao izuzetno vrijedan mehanizam povećanja participacije građana u projektima relevantnim za njihovu zajednicu. Štoviše, aktivni članovi stranke ZA GRAD proveli su i sami nekoliko uspješnih crowdfunding kampanja (Goulash Disko Festival, Lighten the Load for Syrian Mothers) te podržali hrvatske kampanje (Taste of Home, STEMI). Zbog toga podržavamo i osnivanje Registra humanitarne pomoći u Republici Hrvatskoj.

9. NEOVISNA LISTA MIRA DAVIDOVIĆ

Budući da se program Neovisne liste Mira Davidović temelji, između ostalog, na inovativnosti, poticanju informatizacije te podršci novim tehnologijama, svakako namjeravamo podržati crowdfunding u našem daljnjem radu. To se uklapa i u naš koncept Država prijatelj, koji je usmjeren na smanjenje birokratizacije i administrativnih prepreka za svakog građanina, ali i poduzetnika – koliko god on velik ili malen bio.

Osim kao poticaj za inovatore koji kroz crowdfunding zaobilaze kreditiranje u bankama i drugim financijskim institucijama, ovaj model financiranja smatramo korisnim promovirati i među neprofitnim, nevladinim udrugama. Budući da su brojni članovi Neovisne liste Mira Davidović aktivni članovi Udruge Pet Plus, koja se bavi projektima poput prevencije korištenja alkohola i droge među školarcima ili rehabilitacijom bivših ovisnika u društvo, svakako namjeravamo iskoristiti sve mogućnosti koje nam pruža financiranje kroz crowdfunding kako bismo pokrenuli nove projekte na dobrobit zajednice.

U tom smislu, podržavamo stvaranje Registra humanitarne pomoći RH u obliku crowdfunding platforme i nudimo pomoć naših članova u budućnosti.

10. AKCIJA MLADIH

Naš stav je da cijelu problematiku treba rješavati na sličan način, s naravno jednostavnijom procedurom, kao kod zatvorenih investicijskih fondova koji također prikupljaju određenu količinu novca koji se pretvara u dionice ukoliko ponuda uspije, odnosno vraća uplatiteljima ukoliko poziv ne uspije.

Za razliku od Prospekta kojeg izdaju investicijski fondovi za crowdfunding inicijativu pokretač bi izdavao Poziv, sredstva bi se uplaćivala na posebni račun koji bi bio zaštićen do prikupa tražene količine uplata, odnosno do isteka vremena za ponudu, po kojoj bi se uplaćeni ulozi automatski pretvarali u vlasničke udjele ili bi se imovina automatski vraćala uplatiteljima u slučaju neuspjeha kampanje.

Na taj način bi se premostile sve prepreke vezane za neregistrirano obavljanje djelatnosti, omogućilo promicanje projekta, osigurala zaštita ulagača što bi osnažilo crowdfunding zajednicu.

Također, vezano za radnje koje su potrebne za osnivanje društva smatramo da je potrebno integrirati elektronički potpis građana, bilo putem servisa e-građanin ili digitalnih osobnih iskaznica i time pojednostaviti, olakšati i pojeftiniti sam proces osnivanja društava, odnosno integrirati isti u sustav Hitro.HR tako da se dokumenti mogu fizički potpisivati i u poslovnicama FINA-e za građane koji nemaju mogućnost elektroničkog potpisa.

Akcija mladih pridružuje se mnogobrojnim institucijama i građanima koji su podržali osnivanje Registra humanitarne pomoći RH u obliku crowdfunding platforme!

11. PAMETNO

Crowdfunding je danas jedna od efikasnijih metoda za potvrdu koncepta u poduzetništvu, odnosno alat poduzetnicima da testiraju svoje ideje i proizvode na tržištu prije konačnog plasmana. Osim poduzetnicima crowdfunding je dostupan i građanima okupljenim u udruge i ine formativne skupine kako bi postigli društveno korisne ciljeve.

Pametno se u svom programu izjasnilo za poticanje poduzetništva i inovacija, a ujedno se zalaže i za reformu administrativnih prepreka poduzetništvu. Time iskazujemo podršku izmjeni zakonske regulative koja bi omogućila intenzivnije korištenje crowdfundinga u Hrvatskoj, bez obzira jesu li kampanje pokrenute u svrhu poduzetništva, ostvarivanja građanskih inicijativa ili prikupljanja humanitarne pomoći.

Crowdfunding je u Hrvatskoj trenutno u povojima, no u 2015. je u hrvatskoj javnosti napravljen veliki korak u smjeru popularizacije takvog načina financiranja. Zakonska podloga nažalost nije slijedila razvoj crowdfundinga, no u budućnosti to mora biti ispravljeno.

Osnivanje Registra humanitarne pomoći pomoći Republike Hrvatske hvalevrijedna je inicijativa koja bi omogućila transparentnije i jednostavnije prikupljanje humanitarne pomoći. Pametno ovim putem izražava podršku osnivanju Registra.

12. RADNIČKA FRONTA

Ideja Registra humanitarne pomoći nam se čini kao dobra i svakako bi ju podržali, tim više što se hrvatsko društvo često pokazuje kao sklono humanitarnim akcijama, volontiranju i pomoći, a trenutno ne postoji adekvatna organizacija niti koordinacija takvih inicijativa. Također, koncept crowdfundinga Radničkoj fronti svakako odgovara i praktično i u ideološkom smislu, jer predstavlja efikasan način da se zaobiđe praktičan monopol na izvor financiranja koji trenutno imaju komercijalne banke i općenito krupni kapital u privatnom sektoru.

Crowdfunding predstavlja praktičan način financijskog samoorganiziranja i pomoći odozdo i Radnička fronta će svakako koristiti neke njegove oblike za svoje potrebe.

Međutim, moramo istaknuti da je nama puno bitnije od efikasnog sustava humanitarne pomoći postojanje jake socijalne države i vrlo visokog stupnja javnih, državnih izdvajanja za područja koja humanitarni sektor najčešće zahvaća – zdravstvo, školstvo, pomoć najugroženijima, nerazvijenim krajevima itd. To nam je prioritet, i zalažemo se za progresivno oporezivanje najbogatijih slojeva društva i krupnog kapitala kako bi se omogućila sredstva za navedene ciljeve – što naravno ne znači da ne bi podržali Vašu ideju kao suštinski progresivnu.

13. ISTARSKI DEMOKRATSKI SABOR IDS

Crowdfunding kao oblik financijske pomoći i potpore hvale je vrijedan alat koji omogućava realizaciju ideja i projekata koji unatoč svojoj originalnosti i izvedivosti ne bi naišli na plodno tlo isključivo radi financijskih razloga.

Prema statistikama, u Hrvatskoj je samo lani prikupljeno 5,3 milijuna kuna za 63 projekta na različitim platformama, a broj podržavatelja domaćih kampanja porastao je sa 6636 2014. na 7673 2015. godine, što je dovoljan pokazatelj da ovaj sektor vrlo brzo raste i kod nas.

Iako je sama ideja o crowdfundingu posljednjih godina zaživjela u RH, slažemo se s procjenom Centra za društvene inovacije i održivi razvoj (CEDIOR) da je još uvijek nedovoljno prakse kako bi se zakonski interveniralo. Zato, kad je donošenje novih odnosno mijenjanje starih propisa u pitanju, stava smo da je važno omogućiti da se crowdfunding razvija sa što manje ograničenja u okviru postojećeg zakonodavstva kako bi pokazao svoju pravu narav, a tek potom zakonski intervenirati tamo gdje se to pokaže nužno.

Dakle, crowdfunding je sam po sebi izvrsna ideja, a s obzirom da se Vaša inicijativa Registra humanitarne pomoći Republike Hrvatske odnosi na humanitarne akcije, ima punu podršku Istarskog demokratskog sabora.

Smatramo da je takva inicijativa u RH vrlo potrebna, posebice uzevši u obzir probleme s kojima se brojne akcije humanitarnog karaktera susreću. Naime, nedovoljna zakonska regulativa nerijetko dovodi do nepoželjnih zavrzlama, propusta i (ne)utemeljenih optužbi, i u konačnici pada broj onih koji žele sudjelovati.

Nadalje, uz potpunu transparentnost i otvorenost u radu te realne financijske ciljeve, Registar humanitarne pomoći odličan je način kako osvijestiti ljude i senzibilizirati ih, a ujedno promicati filantropske i ostale pozitivne vrijednosti pojedinaca u društvu.

Inovativna ideja virtualne zajednice pojedinaca koji žele pomoći potrebitima plemenit je cilj, stoga na dobrobit svih građana, želimo Vam puno uspjeha u daljnjem radu!